Glas zaveznikov

Leto I - Št. 80 — *Informacijski dnevnik A. I. S.* — Cena 2 liri

TRST, petek 21. septembra 1945

UREDNIŠTVO: Via S. Pellico 8. - Telefon št. 93854 in 94443

OGLASI: Cena za milimeter višine (širina ena kolona): trgovski L. 7, mrtvaški L. 18 (osmrtnice L. 36), objave L. 9, finančni in pravni oglasi L. 12. V vsebini lista (tekstni oglasi) L. 12. Davek ni vštet. Plačljivo vnaprej. Oglase sprejema Unione Pubblicità Italiana S. A., Trst, via Silvio Pellico št. 4, tel. 94044. Cena posamezne številke L. 2 (zaostale L. 4). Rokopisov ne vračamo.

SVET ZUNANJIH MINISTROV

Priprava mirovnih pogodb s Finsko in Romunijo

Komentarji k predlogom o delitvi Julijske krajine - Obseg mednarodnega značaja Trsta - Končna odločitev odložena

London, 21. septembra

V srednem večernem poročilo javlja tajništvo Sveta zunanjih ministrov, da se je Svet sestal dvakrat na sejo. Na obeh sejah se je bavil z načelnim stališčem sklepanja mirovnih pogodb s Finsko in Romunijo, za kateri je predložila predlog Sovjetska zveza. Britanska delegacija je predložila svoje predloge k obema mirovnima pogodbama, ameriška pa samo k predlogu mirovne pogodbe z Romunijo.

Po poročilu dopisnika lista «New York Times», je bil John Foster Dulles, član ameriške delegacije na posvetovanjih Sveta zunanjih ministrov naprošen, da obišče dežele vzhodne Evrope. To potovanje bo mnogo prispevalo k zavzetju stališča Združenih držav do zelo zapletenih razmer v vzhodni Evropi. John Foster Dullesa je naprosil sam ameriški zunanji minister James Byrnes, ko je Svet zunanjih ministrov odobril ameriški predlog, po katerem naj bi pomočniki zunanjih ministrov osebno odpotovali v Istro, kjer bi lahko na licu mesta preučili položaj. Če bo Dulles sprejel predlagano nalogo, bo njegovo poslanstvo zelo velikega pomena.

Grški minister za tisk Basil Dendramis je izjavil, da je grška vlada dobila zagotovilo Velike Britanije, da na sestanku Sveta zunanjih ministrov ne bodo razpravljali s povabljenimi državami ničesar drugega kot samo vprašanje jugoslovansko-italjanskih meja. Minister je izrazil svoje trdno prepričanje, da uradno zagotovilo britanske vlade odgovarja stanju stvari.

Posebni dopisnik lista «Times» razglablja v četrtek v zvezi s konferenco Sveta zunanjih ministrov vprašanje italijanskih kolonij. Ustanovitev samostojne države Cirenajke bi bila logična rešitev, ki bi verjetno našla odobravanje na vseh straneh; samo Egipčani so nasprotni takšni rešitvi, ker stremijo za prilastitvijo izvestnih delov vzhodne Libije, kjer pa niso preveč priljubljeni, pravi dopisnik lista «Times».

Posledice Molotovljeve izjave

Izjava sovjetskega zunanjega ministra Molotova, katero je podal takoj po govoru jugoslovanskega ministrskega predpredsednika Edvarda Kardelja pred Svetom zunanjih ministrov, je postavila vprašanje nove jugoslovansko-italijanske meje na osnovo dejanskega narodnostnega položaja, kakršen je v tem trenotku v Julijski krajini. Temeljna misel Molotovljeve izjave je v tem, da ostane pod italijansko oblastjo kar najmanjše število Slovanov, pod jugoslovansko pa prav tako najmanjše število Italijanov, pri čemer se ne ozira na prav tako jasno in ugotovljeno dejstvo nenaravnih sprememb, ki so nastale v zadnjih 25 letih, in ki so vse na škodo slovanskega življa v teh pokrajinah. Ob tej priliki je treba tudi podčrtati, da sklep Sveta zunanjih ministrov temelji prav na teh izjavah sovjetskega zunanjega ministra Molotova, tako da odpade vsak sum, da je bil načelni sklep Sveta storjen brez pristanka ali celo proti volji Sovjetske zveze, ki je z izjavo svojega zunanjega ministra prevzela za odločitev o novi italijansko-jugoslovanski meji svojo polno odgovornost. Edini novi moment, katerega Molotovljeva izjava ni vsebovala, je položaj Trsta. Četudi bo potrebno počakati na načrt, ki ga morajo izdelati pomočniki zunanjih ministrov, je iz objavljenega poročila Sveta zunanjih ministrov razvidno, da predvidevajo za Trst kot pristaniško mesto poseben položaj, ki se ne bo kril z osnovnim načelom narodnostne meje, ampak bo Trst užival kot izhodišče za vso trgovino s svojim zaledjem ugodnosti mednarodnega značaja v obliki svobodnega pristanišča.

Temelj za reševanje dejansko stanje

Londonsko poročilo Britanske radijske družbe pravi, da je poročilo o ureditvi tržaškega vprašanja in novih jugoslovansko - italijanskih meja vzbudilo majhno zanimanje in presenečenje po senzacionalnih izjavah sovjetskega ministra Molotova o italijanskih kolonijah. Vendar je bil storjen korak naprej: oprezen, če hočete, toda važen. Mogoče je bolje tako, pravi poročilo, kot pa, da bi bili sprejeli nepremišljen sklep, katerega posledice bi bile lahko usodne in nepopravljive.

Svet zunanjih ministrov je torej zahteval, da naj nova jugoslovansko-italijanska meja teče tako, da bo čim manj slovanskega življa ostalo v italijanskem ozemlju, prav tako pa tudi italijanskega v jugoslovanskem; načrt o novi razmejitvi bo preučila na licu mesta posebna komisija, ki bo morala verjetno preučiti točnost podatkov o narodnostnih prilikah in izvedljivost začrtane meje. Prav tako imajo pomočniki zunanjih ministrov nalog pripraviti načrt za mednarodni položaj Trsta, ki naj zajame, da bo lahko tržaško pristanišče in pristaniške naprave služile prometu z Jugoslavijo, Italijo in z drugimi narodi v srednji Evropi, kot je to v navadi v drugih svobodnih lukah.

Korak naprej, o katerem smo govorili, je v tem, da sta bili sprejeti ti dve odločitvi, ki sta po vsebini in načinu rešitve bistveno različni. Vprašanje meja navaja načelo delitve ozemlja. Ne gre več za to, da najdejo strateške meje, ne za dokaz historičnih zahtev in pravic, ampak enostavno potegniti črto, ki naj deli narodnostne skupine, ki se na tem ozemlju stikajo, slovansko na eni strani, italijansko na drugi strani, tako da se obseg narodnostnih manjšin zniža na najmanjše možno število tako bo tudi zmanjšana na najmanjšo mero možnost bodočih sporov; možno je, da bo težavno doseči uspeh pri tem stremljenju, iz razlogov, ki so dobro znani, toda potrebno je poskusiti izvršiti predlog z največjo nepristranostjo, tako da bo lahko pozneje služil kot podlaga za bodoče širše razpravljanje. Sprejeto načelo predstavlja dejansko rešitev, ki izloča kakršno koli nacionalistično ideologijo — tako pravi poročilo Britanske radijske družbe —, ki je sposobna samo pospeševati nacionalne utvare in onemogoči rešitve, ki bodo koristne za vse zainteresirance, med katerimi nista samo dva neposredno udeležena tekmeca.

Tržaško pristanišče

Britanska poročevalska družba v svojem komentarju k odločitvi o položaju Trsta pravi, da iz poročila ni razvidno ali naj se mednarodni značaj kot svobodnega pristanišča razteza samo na pristanišče kot tako in na njegove naprave, ali na celo mesto Trst ali celo mogoče na del njegove okolice. Verjetno bodo o tem odločevali pozneje, na temelju podatkov, ki jih bodo zbrali. Ampak tudi tu osnovno načelo daleč presega okvir krajevnega spora. Erst je po svojem zemljepisnem položaju kot pristanišče nenadomestljiv za gospodarsko življenje vse srednje in vzhodne Evrope. V dobi med obema svetovnima vojnama je Trst zelo trpel zaradi nedostojne tekme severno-nemških pristanišč Hamburga in Bremena. Trst je postal prva žrtev nebrzdanega nemškega imperializma, ki se je vzbudil ponovno, še preden je pruski militarizem stopil na plan. Mogoče ni niti pretirano, če trdimo, pravi poročilo Britanske radijske družze, da so velike gospodarske zmage severno-nemških pristanišč nad Trstom po prvi svetovni vojni predstavljale podlago za diplomatsko ustrahovanje in vojaški napad, ki je napravil iz nacistične Nemčije gospodarico vse podonavske Evrope.

Ta zmota se ne sme ponoviti. Hamburg bodo mogoče hitro obnovili. Ko bo rečni promet na reki Labi obnovljen, kot zdaj obnavljajo že rečni promet na Renu, bo prišla doba tudi za Hamburg. Nemci bodo lahko živeli, toda bodo prisiljeni, da pustijo tudi druge živeti. Trst ni samo izhodišče, ampak je tudi trdnjava gospodarskega življenja. Ni samo mesto, katerega prebivalstvo je po večini sestavljeno iz Italijanov, ampak mesto, kjer se stikajo življenjski interesi mnogih evropskih predelov. Narodnost tržaškega prebivalstva ni v nevarnosti. Da soga velesile pripravljene zaščititi, dokazuje dejstvo, da skušajo rešiti vprašanje Julijske krajine ne v obliki podreditve enega narodnostnega dela prebivalstva drugemu, ampak z razdelitvijo obeh skupin v obsegu, kot je to pri danem položaju mogoče.

Mir v Jadranskem morju mora biti stvaren in ne nuditi prilike in pretveze za nova nasilja in maščevanja, ki so izvori sovraštva in razpora. Razpori, pomenijo oslabitev ne samo za oba tekmeca, ampak tudi za ves položaj Evrope.

Zavezniški dopisniki na Poljskem in Madžarskem

Washington, 21. septembra

Notranje ministrstvo je javilo, da bo moglo 16 oseb iti na Poljsko kot dopisniki in radijski poročevalci. Splošno dovoljenje, ki so ga dali dopisnikom, da obiščejo Madžarsko, so zdaj omejili samo za nekatera področja.

KRAJEVNA UPRAVA BO DELOVALA

Oči sveta so obrnjene na Julijsko krajino

Vabilo in svarilo Zavezniške vojaške uprave

Trst, 21. septembra

Uradna objava, ki jo je izdal danes okrajni komisar Zavezniške vojaške uprave izjavlja, da so nekatere osebe med prebivalstvom na področju Trsta odklonile po njihovih zastopnikih sodelovanje pri krajevni upravi.

Objava izraža upanje, da bodo omenjene osebe odklonitev premislile in se v določenem času oglasile za sodelovanje pri krajevni upravi.

Dopisnik VZN piše, da se uradna objava v začetku sklicuje na splošni ukaz št. 11, v katerem si pridržuje Zavezniška vojaška uprava pravico imenovati člane sveta na vsem ozemlju Julijske krajine, ki je pod nadzorstvom Zavezniške vojaške uprave. Splošni ukaz št. 11, ki vsebuje odredbe za upravo tržaškega področja, bo stopil zdaj v veljavo. Imenovanja Zavezniške vojaške uprave v smislu tega ukaza bodo od časa do časa objavljena v tisku.

Ta imenovanja bodo izvršena po predhodnih obširnih posvetovanjih in bodo zastopani, v kolikor je to mogoče v sedanjih okoliščinah, vsi sloji prebivalstva.

V odstavku objave, ki se nanaša na «nekatere osebe» je rečeno:

Nekatere osebe med prebivalstvom so po njihovih zastopnikih odklonile sodelovanje pri krajevni upravi iz razlogov, ki so bili že objavljeni.

Zavezniška vojaška uprava iskreno želi, da omenjene osebe premislijo svoje zadržanje in da se zglasijo zaradi sodelovanja pri krajevni upravi.

Objava zaključuje, da bodo njihovi zastopniki dobro sprejeti ne samo od ZVU, ampak tudi od oseb, ki imajo čut za obči blagor in ki hočejo služiti svojim soobčanom v občinskih in krajevnih svetih, ki jih zdaj ustanavljajo po splošnem ukazu št. 11. Objavo je podpisal podpolkovnik F. J. Armstrong, okrajni komisar za Trst.

Današnja uradna objava — pravi dopisnik VZN — odkriva to, kar je večina prebivalstva že vedela, in sicer nasprotna mnenja med Zavezniško vojaško upravo in zastopniki strank, ki podpirajo jugoslovanske težnje za priključitev Trsta. Njihov glavni razlog proti sodelovanju pri krajevni upravi, kakor je predvideva splošni ukaz št. 11 je, da so bili krajevni sveti izvoljeni od naroda med jugoslovansko zasedbo, katerih ne bi smela Zavezniška vojaška uprava razpustiti in ji celo očitajo, da podpira bivše fašiste.

Zavezniška vojaška uprava zatrjuje, da v razpuščenih svetih niso bili zastopani vsi sloji in da je izmed nalog Zavezniške vojaške uprave skrbeti za to, da se med anglo-ameriško zasedbo in dokler ne bo dokončno urejena oblast na tem ozemlju, vrši krajevna uprava pošteno in nepristransko, po zastopnikih vseh političnih in narodnostnih skupin.

Glede očitkov o podpiranju fašizma, se ZVU sklicuje na ustanovitev učinkovitega odbora za čistko, ki mu načeljujejo možje, znani nasprotniki fašističnega zatiranja. Predsednik prizivne komisije za čistko, je na primer odvetnik Edmond Puecher, stari vodja trzaške socialistične stranke, ki se je vrnil pred nekaj meseci iz koncentracijskega taborišča v Dachau, v slabem zdravstvenem stanju.

Dopisnik nadaljuje, da bo današnja objava ZVU pojasnila to vprašanje. Če bodo omenjene osebe vztrajale pri svoji odklonitvi za sodelovanje in se ne bodo odzvale prijateljskemu vabilu, bo krajevna uprava delovala brez njihovih zastopnikov, kar bo Zavezniška vojaška uprava zelo obžalovala.

Oči sveta so obrnjene na Julijsko krajino in če «izvestne osebe» odklonijo to ponudbo sodelovanja, bodo mnoge države, ki z naklonjenostjo spremljajo napore za upostavitev zakona, reda in blagostanja na tem ozemlju, spremenile svoje mnenje.

Angleška zunanja politika ni strankarska zadeva

«Manchester Guardian» je k zadnjemu govoru angleškega zunanjega ministra Bevina dodal logični zaključek: «Angleška zunanja politika, kakor jo je razložil g. Bevin, ni strankarska zadeva».

DEMOKRATSKE BESEDE

ANGLEŠKI TISK

(Po Ivorju Thomasu)

II

Dva podeželska časopisa — «Manchester Guardian» (ménkištr gádjen), ki izhaja v Manchestru in «Yorkshire Post» (jókšör póust), ki izhaja v Leedsu, imata relativno majhno naklado, vendar pa zaradi svoje jasnosti močno vplivata na javno mnenje in ju je treba gledati kot splošna dnevnika. Če ne bi bilo stvarnih težkoč pri razpečavanju škotskih časopisov v južni Angliji, bi v to skupino spadala tudi edinburška lista «Scotsman» (skótsmn) in «Glasgow Herald» (glásgou héröld); je pa še več drugih podeželskih časopisov, ki bi radi prišli v to skupino. Ker je zvečer premalo časa za razpošiljanje časopisov, v Angliji nimajo splošnega večernika, toda tri londonske večernike berejo v vseh osrednjih grofijah.

Ker ni konkurenčnih časopisov iz Londona, imajo podeželski večerniki, ki jih tiskajo v številnih krajih položaj, ki ga lahko primerjamo, ali pa ki je še večji kot položaj lokalnih dnevnikov. Številni «prvorazredni» podeželski dnevniki so se včasi dolgo časa finančno «držali pokonci» le s svojimi večernimi izdajami. Posebno velja to za «Manchester Guardian, «Yorkshire Post» in «Birmingham Post» (birmingem póust). Nedeljski časopisi, ki jih je lahko razdeljevati ponoči, izhajajo v glavnem v Londonu in Manchestru, «Sunday Express» (sándi iksprés) tudi v Glasgowu, enega izmed njih, ki ima zelo veliko naklado, pa tiskajo samo v Manchestru. Ena izmed glavnih razlik med britanskim in tujim tiskom je v tem, da izhajajo v Angliji dnevniki samo od ponedeljka do sobote. Nedeljski časopis pa urejuje, četudi je list pod istim finančnim nadzorstvom kot dnevnik, poseben uredniški zbor. Tudi razdeljujejo ga na drugačen način in s pomočjo drugih oseb. Ima tudi svoj posebni kader dopisnikov. Različen je tudi po naravi; večjo važnost polaga na drobne zanimivosti in na posebne članke. Večerni «tovarišči» jutranjikov imajo tudi posebne urade in osebje.

Prvenstvo Londona

Celo iz tega kratkega prikaza bomo spoznali prvenstvo Londona v časopisnem svetu. Na prvem mestu stoji London, za njim pride Manchester, in to je praktično tudi vse. Z izjemo Pariza, in mogoče bi lahko dodali še Moskvo, nima ta nadvlada Londona nobene primere v drugih velikih svetovnih deželah. V Veliki Britaniji, Franciji in v Sovjetski zvezi (Sovjetske zveza se precej razlikuje od ostalih dveh držav, ker tiskajo tam lokalne izdaje vsedržavnih časopisov, ki imajo isto obliko kot osrednje glasilo, po vsej državi) je tisk močno centraliziran v prestolnici, naklade pa so odgovarjajoče visoke. V združenih državah pa je tisk decentraliziran in naklade so zaradi tega mnogo nižje. To prvenstvo prestolnice v Veliki Britaniji je posledica dejstva, da je dežela majhna. Ker pa imajo odlično organizirano železniško službo, je mogoče, da je časopis, ki ga tiskajo v Londonu zvečer, pri zajtrku že na mizi v večini predelov Anglije. Pred kosilom pa ga čitajo že tudi v najoddaljenejših delih Walesa in Skotske.

Tudi v samem Londonu je tisk močno centraliziran. Centralizacija je tako velika, da je postala «Fleet Street» označba za časopisni svet. Od velikih splošnih dnevnikov samo «Daily Express» (déjli iksprés) in «Daily Telegraph» (déjli téligraf) trenotne mejita na Fleet Street. Vse druge velike dnevnike razen dveh pa tiskajo v bližnjih ulicah. Celo «Daily Herald» (déjli héröld) in «Daily Sketch» (déjli skéč) dasi sta izven priljubljenega področja, ki časnikarju toliko pomeni, tiskajo v dosegu ene milje. Ime Fleet Street je tako privlačno, da čutijo celo časopisi, ki jih tiskajo samo nekaj metrov stran potrebo, da imajo v Fleet Street svoje oglasne urade. V tem področju so tudi uradi časopisnih agencij in londonski uradi podeželskih listov.

Dasi so, kot smo ravnokar naznačili, okoliščine za tiskanje in razpečavanje velikih naklad v Angliji zelo ugodne, je vendar na prvi pogled precej presenetljivo, da so londonski časopisi dosegli najvišje naklade na svetu. Pričakovati bi bilo, da bi Združene države, ki imajo 130,000.000 prebivalcev, ali Sovjetska zveza, ki jih ima 180,000.000, izkazovale veliko večje naklade kot jih ima Združeno kraljestvo s samo 45,000.000 prebivalci. Toda gostota naseljenosti je, kar se tiče časopisnih naklad pomembnejša, kot pa celokupno število prebivalstva.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Slika strahot v Belsenu

Razprava proti Kramerju in njegovim pajdašem

Lüneburg, 21. septembra

Sodna razprava proti obtožencem, ki so pripadali upravam koncentracijskih taborišč v Belsenu in Osviecimu, prinaša na dan vedno strašnejše podatke o razmerah v teh taboriščih smrti, kjer je umrlo mnogo tisoč oseb.

Obtoženci so oblečeni v obleke oddelkov SS, katerim so po veliki večini pripadali. Žrtve teh taborišč so pripadniki desetih evropskih narodnosti, toda razpravo vodijo oblasti Velike Britanije, ker ni mogoče, da bi deset držav vodilo razpravo proti isti skupini oseb. Taborišče Belsen, kjer so angleške čete prijele te vojne zločince, leži v angleškem zasedbenem področju.

Ko so v drugem tednu aprila letošnjega leta angleške čete prišle v taborišče Belsen, so našle taborišče polno bolnikov, ki so imeli tifus. Celo nemški častniki iz okolice so prosili angleške sanitetske oblasti, naj jih cepijo proti tifusu. V koncentracijskem taborišču je bilo približno 60.000 jetnikov. Cepljenje je bilo potrebno, da se tifus, ki je razsajal v taborišču, ne prenese med vojaštvo. Taborišče je bilo tako natrpano, da je v prostorih, kjer je bilo prostora samo za kakšnih 20 oseb, bilo preko 200 jetnikov. V taborišču je pozimi zmrznilo okoli 13.000 oseb. Nekaj dni pred prihodom angleških čet so nagnali moške, da so znosili trupla umrlih jetnikov v skupne grobove. Za to delo so rabili 12 ur. Higijenske naprave v taborišču niso delovale, ker ni bilo vode, razen tega pa večina interniranih ni mogla v umivalnice in stranišča, ker so bili preslabotni. Ponoči so bili jetniki natlačeni v barakah v takšnem številu, da so morali stati. Med 12.000 preiskanimi je bilo 1242 težkih bolnikov, nadaljnih 7.000 pa je potrebovalo zdravniško pomoč. Vsak dan je povprečno umrlo po 59 oseb. Od 28.185 žensk je bilo 2.000 težko bolnih, 18.600 pa je potrebovalo zdravniško pomoč, medtem ko so vsak dan zabeležili 159 primerov novih obolenj. Živilski obroki so znašali skodelico nezakuhane juhe zjutraj, nekoliko mesne juhe in kruha opoldne, zvečer pa niso jedli ničesar.

Na sodni razpravi so predvajali film, katerega so posneli takoj po prihodu zavezniških čet v taborišče. Državni tožilec je popisal potek normalnega dne v taborišču. Ob štirih zjutraj je bilo vstajanje, nato zbor, kateremu so morali prisostvovati vsi, tudi bolniki. Mrtve so živi morali privleči s seboj. Kdor se je zakasnil, je bil kaznovan z udarci. Za zajtrk je sledil novi zbor. Vsi interniranci, ki so mogli še hoditi, so bili razdeljeni v delovne oddelke. Delo je trajalo pozimi od 6 ure zjutraj do 4 ure popoldne, poleti pa od 6 ure zjutraj do 6 ure popoldne, vedno z enournim odmorom za kosilo.

Vsa dejanja in prilike, ki jih je naštel državni tožilec in dokazal s številnim dokazilnim materialom, so vsi obtoženi gladko zanikovali.

Kot prva priča v tej sodni razpravi je sodišče zaslišalo nekega Hughesa, ki je popisal, kako so pobijali jetnike in kako cinično se je poveljnik taborišča Kramer obnašal, ko je po zasedbi Belsena pod stražo obiskal taborišče.

Na vprašanje državnega tožilca je Hughes pojasnil, da je imela hrana jetnikov približno 800 kalorij, pri čemer ni bilo mogoče živeti. Državni tožilec je tudi vprašal Hughesa, kako so se jetniki obnašali do straž in uprave. Priča je odgovorila, da so bili jetniki zelo prestrašeni in zbegani. Ko jih je spraševal pred člani uprave, sploh niso od strahu odgovarjali, šele ko so se člani uprave odstranili, so začeli pripovedovati.

Nato je dal državni tožilec prečitati poročilo člana angleške vojaške zdravniške službe Jamesa Alexandra Johnsona, ki je prišel v Belsen 17. aprila. Poročilo pravi, da je nemogoče spraviti na papir vsa zverstva, sramoto in nečloveške pogoje, v katerih so živeli interniranci. V taborišču štev. 1 so bili jetniki izčrpani, apatični in brez pomoči. Živeli so v prenapolnjenih barakah, mnogi brez odej. Ženske so bile v slabših razmerah kakor moški. Trinajst tisoč golih teles, katerim so se poznali znaki prestanega trpljenja, je ležalo po taborišču. Zdravniške službe skoraj ni bilo.

Po Johnsonu so morali tisti, ki so izdajali ukaze in njihovi izvrševalci vedeti, da posledica ni mogla biti drugačna, kakor smrt v velikanskem obsegu. On ni mogel točno določiti števila umorov v taborišču pred prihodom angleških čet, vsekakor pa je moralo biti visoko. Šest in dvajset tisoč mrtvih po angleškem prihodu obsega tudi še ne pokopana trupla, ki so jih našle angleške čete. Velik del rešencev iz tega taborišča bo vse življenje čutilo posledice. Mnogi so tuberkulozni, mnogim drugim pa se bodo zmanjšale umske sposobnosti.

Posebni Reuterjev dopisnik, ki je bil na razpravi poroča, da je bilo včeraj na zaključku razprave nemško občinstvo zelo ogorčeno nad grozodejstvi taborišč Belsen in Osviecim. Ko so pripeljali po cesti Josefe Kramerja, poveljnika belsenskega taborišča in 47 drugih obtožencev, ki so šli iz porotne dvorane v zapore, je občinstvo začelo žvižgati. «Schweinhund», je vpila neka ženska, ki je držala za roki dve nečakinji, nad belsensko zverjo.

Šubašičeva bolezen ni le navidezna

London, 21 septembra

Iz uradnega britanskega vira se je izvedelo, da je poročilo o tem, da je dr. Ivan Šubašič, jugoslovanski zunanji minister, konfiniran v svojem stanovanju v Beogradu, «goli nesmisel». Beograjska radijska postaja je po poročilu lista «Daily Express» javila, da je maršal Tito osebno prevzel vodstvo zunanjega ministrstva, ker je dr. Šubašič resno obolel.

Poročilo pravi, da po vesteh iz krogov beograjskega britanskega poslaništva Šubašičeva bolezen ni le navidezna, ampak resnična. To zanikuje vesti, da bi bil dr. Šubašič pred odhodom na sestanek Sveta zunanjih ministrov v London, konfiniran v svojem stanovanju pod strogim nadzorstvom. Na sestanek v London je odpotoval kot predstavnik Jugoslavije ministrski podpredsednik Edvard Kardelj, vodilna osebnost komunistične stranke v Jugoslaviji.

Zavezniške vojne ladje v Šanghaju

Šanghaj, 21. septembra

Po poročilu Reuterjevega dopisnika iz Šanghaja je pet angleških vojnih ladij in štiri vojne ladje 7. ameriškega brodovja, ki so pod poveljstvom admirala Thomasa C. Kincaida, pristalo v Šanghaju v bližini mednarodnega okraja. Med angleškimi vojnimi ladjami je deset tisoč tonska križarka «Belfast», ki nosi zastavo admirala Reginalda Servaesa ter štiri torpedolovke. Sirene v pristanišču so pozdravile zavezniške ladje, na obrežju so bile množice, ki so vzklikale in z majhnimi zastavicami v rokah pozdravljale zavezniške ladje.

Iz Jugoslavije

Jugoslovanska vlada je ugodila prošnji s strani Madžarske in bo dovolila povratek 30 do 40 tisoč madžarskih vojnih ujetnikov, ki so rojeni na sedanjem ozemlju Jugoslavije, na njihove domove, čeprav so se bojevali proti Sovjetski zvezi in Jugoslaviji.

∴

V Beograd je prispela iz Varšave skupina poljskih novinarjev, ki bodo gosti obveščevalnega ministrstva. Poljski gostje so obiskali poverjenika ministra za obvestila, ki jim je dal izčrpno poročilo o razvoju narodno-osvobodilnega in političnega boja v Jugoslaviji. Skupina bo nekoliko časa ostala v Beogradu, nato bo potovala po Vojvodini, Makedoniji ter drugih razdejanih krajih Jugoslavije. Obiskala bo tudi Slovenijo.

∴

Preko Trsta je prispela pošiljka ustanove UNRRA s 3000 litri seruma proti svinjski kugi. Serum bodo uporabljali v vseh krajih Jugoslavije z namenom, da preprečijo širjenje te nalezljive bolezni. V teku tega leta so v Jugoslaviji izdelali 35.000 litrov seruma proti svinjski kugi, ter so to količino že vso uporabili.

∴

V Vojvodini je velike pomanjkanje delavcev za pobiranje koruze, sončnic in sladkorne repe. Ministrstvo socialne politike je zato napravilo akcijo, da bi iz pasivnih krajev odšlo čim večje število sezonskih delavcev v Vojvodino ter pomagalo pri jesenskem delu na poljih. Delovne moči iz Hercegovine so se že prej zanimale za poljedelska dela v Vojvodini, zato se je v nekaj dneh prijavilo devet tisoč delavcev za delo. To število pa še ni končno, ker se še vsak dan javlja mnogo delavcev. Od prijavljenih poljedelskih delavcev je 40% žen, največ starejših čez 45 let in pa mladine. Prijavilo se je tudi več muslimank.

Velika javna dela v Julijski krajini

Trst, 21. septembra

Polkovnik Bowman, vrhovni častnik za civilne zadeve pri Zavezniški vojaški upravi, je podpisal splošni ukaz št. 14, v katerem odreja popravo od vojne poškodovanih zgradb in način izvedbe.

Občinski predsednik bo v vsaki občini zasedbenega področja imenoval odbor 4 članov, ki bo skrbel za zopetno zgraditev stanovanjskih hiš. Na ta odbor, ki bo sestavljen v teku 7 dni, se imajo obrniti vsi lastniki poškodovanih hiš.

Zadevne prošnje je treba vložiti na tehnični urad in jim priložiti potrebne listine, iz katerih je razviden obseg poškodbe in način popravila.

Odbor za zopetno zgraditev bo sestavil načrt za popravo poslopij v vsaki občini. Poskrbel bo in olajšal dobavo in prevoz materiala.

ZVU bo na podlagi prošenj in priporočila odbora priznala podporo za popravo poslopij v višini polovice stroškov, v kolikor ne presegajo 150 tisoč lir. Podporo bo ZVU izplačala proti predložitvi potrdila stavbnega urada, da je bilo popravilo izvršeno. Denarni zavodi lahko odobravajo posojila za izvršitev popravil ne glede na zakonite omejitve o izplačevanju naložb in dajanju posojil.

Iz Slovenije

Za izdelovanje tanina so v Sloveniji tri večje tovarne: v Medvodah, v Majšperku pri Ptuju in v Sevnici.

Tekstilna tovarna Jugobruna v Kranju napreduje. Ob pričetku je bilo 358 delavcev in nameščencev, zdaj jih je 700.

Ljubljanske nabavljalne zadruge so se združile v skupno zadrugo. Novi predsednik je dr. Milan Lemež.

Ukrepe za očuvanje razlaščenih gozdov so izdali.

Ustanovitev Poljske ljudske stranke

Varšava, 21. septembra

Predsednik vlade Osubka Morawski je nedavno sprejel člane izvršnega odbora nove «Poljske ljudske stranke». Odposlanstvo so sestavljali podpredsednik osrednjega izvršnega odbora nove stranke Joseph Nieco, ministrski podpredsednik Kiernik, glavni tajnik Stanislav Wojcik in član izvršnega odbora minister Wycek. Predsednik nove stranke je Wincenty Witos, medtem ko je Stanislav Micolajczyk podpredsednik. Med člani je tudi novi poljski veleposlanik v Rimu, prof. Stanislav Kot.

Potem, ko je odposlanstvo odobrilo sklepe moskovske konference v preteklem juniju, je odposlanstvo razpravljalo o spremembi števila svojih članov pri volitvah glede na to, kar so določili v letu 1938. Med drugim so se odločili takoj sklicati kongres stranke, ki bo imel namen določiti strankin program in izvoliti vodilne osebnosti. Nato so določili, da bo stranka sodelovala pri vladi narodne enotnosti, izvršni odbor pa je izjavil, da bo njegovo delo stremelo za ojačitvijo prijateljstva s Sovjetsko Rusijo in zahodnimi demokracijami in za sodelovanjem z drugimi strankami za izvedbo agrarne reforme, za upravo vzhodnih pokrajin in za gospodarsko in socialno obnovo življenja poljskega naroda. Istočasno so razpravljali o možnosti ustanovitve enotne kmečke stranke, ki naj bi predstavljala želje delavnih množic in bi bila enotno združenje vseh kmečkih strank in organizacij.

Da izključi vsak nesporazum, je izvršni odbor sklenil, da se bo stranka imenovala «Poljska ljudska stranka».

Papež Pij XII je pred dnevi sprejel člane ameriškega senatnega odbora za stike s tujino in jih zadržal na daljšem razgovoru, pri katerem se je zanimal za položaj cerkve v Nemčiji in Avstriji.

Pu Yi spet brez prestola

SVOJČAS SO GA IZBRALI ZA KITAJSKEGA CESARJA

Med vsemi kralji si je po mnenju nekaterih najmanj zaslužil sedanjo usodo nesrečni Kang Teh, ki ga svet bolje pozna pod imenom Henry Pu Yi, cesar japonske lutkovne države Mandžurije.

Od otroških let dalje je bil igračа usode in žrtev načrtov drugih ljudi. Ko je bil še dete, star komaj dve leti in pol, je umrla vladarica Dovager, zadnji trdni član dinastije Mandžu. To je bilo leta 1908. Pu Yija so takrat izbrali za njenega naslednika na kitajskem prestolu. Dobil je ime Hsuan Tung.

Tri leta kesneje je prišla revolucija in Hsuan Tung je abdiciral. Prav za prav so drugi abdicirali za njega. Republikanci so mu dovolili pokojnino. Živel je v Prepovedanem mestu (cesarska palača v Pekingu) v družbi dvorjanic in evnuhov.

Leta 1917 pa ga je iz pozabe potegnil znameniti general s «prašičjim repom» Cang Hsun, ki so mu to ime dali republikanci zaradi tega, ker si ni odrezal kite kot so storili oni. Pu je bil znova proklamiran za cesarja.

Toda to je bilo le štirinajstdnevno kraljestvo. Can Hsun je bil poražen in se je zatekel v okraj tujih poslaništev, prestrašeni deček pa se je skril v Prepovedanem mestu. Bil je tako prepričljivo nedolžen, da republikanci niso niti poskušali, da bi ga kaznovali zaradi zlorab prašičjerepastega generala.

Kmalu za tem se je začela verjetno najsrečnejša doba njegovega življenja, ko je po prizadevanjih britanske vlade postal njegov varuh sir Reginald Johnson, mož čudovitega šarma in velik poznavalec kitajskega življenja.

Johnson je poskušal dati svojemu učencu vzgojo in obzorje angleškega učenca in je v mnogem res uspel. Hotel je tudi vzeti dečka s seboj na krožno potovanje po Evropi, toda njegova zamisel je propadla, ker so se temu uprli starejši dvorjani.

Pod njegovim vplivom je Hsuan Tung uvedel na dvoru nekatere spremembe; med drugim je izgnal mnošico parasitov in evnuhov.

Iz tega časa je tudi njegovo ime «Henry». Pu Yi je njegovo pravo ime, Henry je samo dodatek.

Pri preučevanju angleške zgodovine je na cesarja posebno vplival Henrik VIII (angleško Henry!). Ko je Johnson predlagal, naj bi si medsebojno pisala pisma, da bi se na ta način izboljšala cesarjeva angleščina, si je Pu Yi osvojil podpis Henry.

Leta 1924, ko je bila tuhunska vojna na višku, je Pu Yi komaj ušel smrti. Znani «kršćanski general» Feng-Yu-Hsiang, ki je zavzel Peking, je bivšega cesarja aretiral in zaprl. Samo s pomočjo duhovite Johnsonove zvijače mu je uspelo pobegniti. Spravili so ga na varno v poslaniški okraj.

Leto kesneje se je naselil v nekem poslopju v britanski koncesiji v Tientsinu, kjer je živel pod težkimi okoliščinami.

Ko so Japonci zasedli Mandžurijo, so ga skrivaj prepeljali v deželo njegovih prednikov. Kesneje so ga posadili na prestol. Postal je cesar Kang Teh in je odšel na državni obisk v Tokio k Hirohiti.

Pri sebi je imel akreditiranega japonskega poslanika in pred svetom se je na splošno kazal kot neodvisni monarh. V resnici pa je bil nemočna japonska lutka.

Zdaj je Kang Teh ali Pu Yi ali Hsuan Tung star devet in trideset let. Je velik in suh, prijeten in nedvomno inteligenten.

Ko je prišel v novi svetli prestolnici, ki so jo Japonci zgradili v Hsinkingu na prestol, je mislil, da bo postal dejansko in po imenu cesar. Pri sebi je imel nekaj res sposobnih starih mandžurskih ministrov, s katerimi je delal načrte za reforme in razvoj Mandžurije.

Toda to Japoncem ni bilo povšeči. Pu Yi je moral kmalu spoznati, da mu je dovoljeno delati le to, kar so mu ukazali njegovi japonski «svetovalci».

V zadnjih letih o Pu Yiju skoraj ni bilo nič slišati. Živel je v hiši cenenega izgleda, ki je bila mnogo manjša kot so bile hiše japonskih vladnih uradnikov. V zadnjih letih se je bavil s fotografiranjem, toda Hsinking je temačno in turobno mesto, katerega ozračje prav nič ne pospešuje umetnosti.

Leta 1922 se je Pu Yi poročil z zelo lepim dekletom, hčerko nekega mandžurskega plemenitaša. Zakon pa je ostal brez otrok. Japonci, ki so bili v skrbeh za potomstvo, so predlagali priležnice. Ni znano, ali je Pu Yi ta predlog, ko je moral ugoditi že toliko drugim, sprejel. Vse kakor pa lutkovni prestol še nima naslednika.

Kmalu najbrže tudi ne bo imel nobenega najemnika. Kaj se bo zgodilo s Pu Yijem, se da le ugibati. Toda Kitajci so usmiljeni narod. «Temu Pu Yiju pa rožice res niso cveteli», bodo rekli. In do tistih, katerim «rožice ne cveto», do tistih nesrečno rojenih so Kitajci le redko neusmiljeni.

GORICA

Vojaška parada

Vsem je še v živem spominu nastop vojakov indijske X. divizije III. Maharattas, ki so pred kratkim v Gorici izvajali slikoviti vojaški «obred počitka». Danes obveščamo goriško prebivalstvo, da bo v nedeljo 23. t. m. ob 16.30 uri na Travniku podobna prireditev. Izvajali jo bodo vojaki prvega bataljona 133 polka 34 ameriške pehotne divizije, s sodelovanjem 4 indijskega bataljona 11. polka sikhs. Tudi ta prireditev je Zavezniška vojaška uprava pripravila za goriško prebivalstvo, ki je s tem vabljeno, da prisostvuje prireditvi.

Razprava pred vojaškim sodiščem

Prvega septembra je našla zavezniška policija v Foglianu, v hiši Kamila Markoviča, motorno kolo zavezniške vojske. Marković je izjavil, da je kolo dobil od Julija Cavedalija, in sicer po posredovanju Bruna Tominija. Cavedali je izjavil, da mu je zavezniški častnik dal kolo, ker je bilo neuporabno.

Price so izjavile, da je bilo motorno kolo na robu ceste v zaboju, ki je padel s tovornega avtomobila in da je neki angleški častnik dovolil Cavedaliju, da ga odnese.

Cavedali je peljal motorno kolo v Ločnik, kjer ga je prijavil Narodnemu osvobodilnemu odboru. Cavedali je potem motorno kolo prodal Markoviču, ki ni vedel čigavo in odkod je kolo. Po soočenju Markovića s Tominijem so zadnjega oprostili obtožbe.

Sodni zbor je bil prepričan o dobri veri obtoženca in da je Cavedali storil vse, da popravi krivico. Zbor je povedal Markoviču, da je prepovedano imeti predmete, ki so pripadali bivši nemški vojski. Obsodili so Cavedalija na 30 dni zapora-pogojno ter Markoviča na 7500 lir denarne kazni, ki jo mora plačati v petih dneh.

Obvestilo Urada za delo

Okrožni Urad za delo sporoča, z ozirom na razne objave v časnikih, glede posebne doklade trgovskim vajencem, da je dnevna doklada 25 lir in mesečna 625 lir, znižana za Gorico 10% in za občine 20%.

Obvestilo šolskega nadzornika

Višji šolski nadzornik za goriški predel javlja, da bo dajal navodila za nastavitve za telesno vzgojo. Vsi prizadeti lahko predložijo prošnje in dokumente, ki odgovarjajo določbam za dodelitev tozadevnih službenih mest do 30. septembra.

Nakazilo mazilnega olja in masti

Združenje obrtnikov goriškega okrožja je dobilo na razpolago manjšo količino mazilnega olja in masti. Člani-obrtniki, ki olje in mast rabijo v lastnih obratih, naj pridejo po nakazila v urad Združenja v Gorici, ulica Rismondo 3.

Sepral v Gorici sporoča, da bodo od 1. septembra mleli žito, koruzo, rž in ječmen za tretje osebe le na podlagi potrdila o mletju za leto 1945/46, ki so ga izdali občinski in pokrajinski urad.

Vsi prodajalci tobaku naj predlože glavnemu skladišču za monopol, do ponedeljka 24. t. m., tobačne odrezke st. 36-377 in prejšnje odrezke, ki so jih dobili od potrošnikov, zaradi naslednje delitve tobaka za drugo polovico meseca.

Direkcija pošte obvešča, da bodo od sobote dalje prodajali pri poštnih okencih nove znamke Zavezniške vojaške uprave, pretiskane z začetnicami A. M. G. - V. G.

RADIJSKI SPORED

Petek, 21. septembra

19.15 obvestila svojcem; 19.30 italijanska mladinska ura; 20 poročila v slovenščini; 20.15 poročila v italijanščini; 20.30 slovenske pesmi izvaja trio Adamič; 21 pouk angleščine; 21.20 predavanje v italijanščini; 21.30 pestra glasba; 22.15 recitacije v italijanščini; 22.30 pianist Krone; 23 vesti v italijanščini; 23.10 vesti v slovenščini.

TRŽAŠKA KRONIKA

Povišanje plač državnim nameščencem za 50%

Družinska doklada povišana za 100%

Na podlagi splošne odredbe št. 15 Zavezniške vojaške uprave, so plače državnih uradnikov in drugih javnih namešćencev povišane za 50%. Družinska doklada in draginjska doklada sta povišani za 100%. Namesto zamotanega načina, ki je zdaj v veljavi in ki obstoja v ločitvi plače od doklade, bodo namešćenci od zdaj naprej prejemali odmerjeni znesek pod obliko plače ali mezde.

Besedilo odredbe, ki jo prinašamo skrajšano je naslednje:

Ker se je izkazalo potrebno pregledati seznam plač osebja javnih uprav in nekaterih zakonov, ki so z njim v zvezi, v krajih Julijske krajine, ki so zdaj zasedeni po zavezniških silah, je polkovnik Alfred C. Bowman, višji častnik za civilne zadeve odredil naslednje:

Člen I. Vsa izplačila osebju državnih ali javnih samoupravnih ustanov z doklado na mezdo ali plačo na podlagi zakonov, ki so bili v veljavi 8. septembra 1943, se morajo združiti v skupno plačo ali mezdo.

Člen II. Izplačila osebju državnih in samoupravnih uprav sledečih stopenj, se povišajo za znesek, ki odgovarja 50% plače ali skupne mezde:

1) mezde; 2) plače stalnih uradnikov državnih javnih uradov; 3) mezde stalnega državnega delavstva; 4) mezde, plače in druga izplačila začasnemu osebju.

Za upravitelje pošte in telegrafa, loterijskih uradov in drugih podobnih poslov, odvisnih od državne uprave, in njihovih uradnikov, plačanih s provizijo ali na podlagi dobe službovanja, znaša povišek 50%, ki ga plača uprava, od katere so odvisni in se bo računal na tistem delu plače ali provizije, ki odgovarja odsluženi dobi.

Člen III. Doklada za družinske člane in začasna mesečna draginjska doklada z odgovarjajočimi dopolnilnimi zneski, omejeni na prve tri osebe, ki se preživljajo s plačo delojemalca, sta povišani za 100% ženjenim ali vdovcem, ki ima za preživljati mladoletne in ki je odvisen od državnih ali samostojnih uprav.

Doklada za člane družine, začasna draginjska doklada in druge družinske podpore za omoženo žensko osebje se ukinejo, če je mož uslužben pri državni ali samoupravni upravi ali pri kakršnem koli javnem uradu in prejema družinske podpore, ki jih odreja zakon št. 1278 z dne 6. avgusta 1940 in spremembe, ki mu sledijo.

Doklada za družinske člane in odgovarjajoče dodatne ugodnosti, ki se izplačujejo poročenemu ali vdovelemu osebju z mladoletnimi v v cskrbi, osebju skupine a, b in c, stalno namešćenemu pri državni upravi in železniškemu osebju iste stopnje, se povišajo za 100%.

Doklada za družinske člane, ki so v breme osebju sledečih skupin, je prav tako povišana za 100%.

a) Stalno osebje pri državnih upravah, stalni delavci in osebje železnic iste stopnje, b) Začasno državno osebje, ki ima pravico do doklade za družinske člane. c) Pomožno železniško osebje, ki ima pravico do doklade za družinske člane. d) Delavci državnih železnic sprejeti s pogodbo, ki imajo pravico do doklade za družinske člane. e) Mezdno začasno državno osebje, ki ima pravico do doklade za člane družine. f) Solskemu začasnemu osebju, brez razlike ali mu je poverjen pouk ali ne srednjih šol vseh stopenj, ki ima pravico po odredbah do začasne mesečne draginjske doklade, se podeli v nadomestilo prejšnje doklade, doklada za družinske člane v isti višini in pod istimi pogoji kot osebju skupin a), b) in c), ki je stalno namešćeno pri državnih upravah. g) Osebje vključeno v členih II in III zakona št. 203 z dne 24. marca 1941. Dokladam, ki jih predvideva ta člen, bo 100% povišek podeljen potem, ko bodo doklade povišane kot to predvideva člen III pričujoče odredbe.

Člen V. Osebju, ki je bilo začasno sprejeto in ki vrši posle kopistov, pomagačev, vratarjev itd., bodo odmerjene iste plače in doklade za družinske člane kot je predvideno za začasno osebje III im IV. skupine.

Člen VI. Znesek podpor «na osebo», ki jih predvideva člen IV. zakona št. 2393 z dne 11. novembra 1923 in druge slične ugodnosti bodo vštete z veljavnostjo od dne pričujoče odredbe na podlagi pregledanih izplač l, kot določa člen II pričujoče odredbe. Ta nova izplačila, skupno s tistimi, ki jih predvideva člen IV. in V. pričujoče odredbe, bodo vzeta kot podlaga za določitev zneska začasnih poviškov, ki jih predvideva člen VII. pričujoče odredbe.

Člen VII. Uradniki, ki spadajo pod ukrepe prejšnjih členov, bodo uživali začasen povišek, ki ne bo vplival na penzijo in ki bo določen na podlagi VI. člena po sledeči razporedbi: a) Za prvih mesečnih tisoč lir ali del istih 70%; za drugih mesečnih tisoč lir ali del istih 60%; za tretjih mesečnih tisoč lir ali del istih 30%; za četrtih mesečnih tisoč lir ali del istih 20%; b) Za del plače ali mezde, ki presega mesečnih 4.000 lire, bo povišek 10%; c) Znesek, ki bo nastal po določitvi prejšnjih postavk a) in b) se poviša: 1) lir 500 mesečno osebju od prve do vključno pete stopnje; 2) lir 800 mesečno osebju od šeste do vključno osme stopnje; 3) lir 1000 mesečno osebju devete in nižje stopnje, vajencem, delavcemu v aktivni službi in osebju, ki ni v aktivni službi, a je bilo sprejeto in vpisano (vključeno mezdno osebje, ki ni v aktivni službi).

Gori označeni zneski lir 500, 800 in 1000 bodo morali biti znižani za 15% osebju, ki služi v občinah z manj kot 200.000 prebivalci in 30% osebju, ki služi v občinah z manj kot 50.000 prebivalcev. Končni znesek bo moral vseeno presegati dvakratni znesek mezde ali plače.

Člen VIII. Ako bi se v izvedbi prejšnjih členov skupni znesek mezde ali plače z začasnim poviškom izkazal nižji od zneska, ki ga prejme uradnik nižje stopnje v istih družinskih in bivališčnih razmerah, bo treba razliko izplačati kot dodatek začasnemu povišku, ki ga predvideva člen VII pričujoče odredbe.

Člen IX. Dnevna doklada lir 66,66 bo dodeljena za prehrano kot dokladek izplačilom, ki so v veljavi, osebju, ki je označeno v členu II. V določitvi te doklade bo mesec štel. za 30 dni. Omenjene doklade ni mogoče prenesti, zapleniti, odstopiti in je ne bo imeli kot del plače v določitvi izplačila v slučaju odpustitve. Doklada ne bo izplačana osebju, ki bo na izrednem dopustu, ali pa tistemu, kateremu bo ukinjena plača, ali ki je v položaju, ki ga zakon smatra, da ni v soglasju z efektivnim službovanjem, nadalje tistim, ki imajo pravico celotne ali delne delitve suhe hrane ali denarja razen v primeru, kjer je dovoljena odločitev za povoljni postopek.

Ako ima ista oseba več služb, kot je dovoljeno po zakonu, ki je v veljavi, se doklada določi samo enkrat. Osebju, ki živi v občinah s prebivalstvom manj kot 200.000, bo doklada znižana za 10%. Osebju, ki živi v občinah z manj kot 50.000 prebivalci, bo doklada znižana za 20%. Znesek dokladę ne bo smel presegati dvakratne mezde ali plače, ki bo določena po izvedbi odredb, označenih v členu II.

Člen. X. Skupni letni znesek posameznih plač po izvedbi prejšnjih členov se zaokroži najbližjnjim desetim liram, ne glede na odlomke nižje od 5 lir in s spopolnitvijo do 10 lir odlomke višje od 5 lir, a nižje od 10.

Člen XI. Dnevna doklada, ki jo predvideva člen II. zakona št. 1498 z dne 16. decembra 1942 se ukine z dnem, ko stopi v veljavo pričujoča odredba.

Člen XII. Z vstopom v veljavo pričujoče odredbe noben zakon ali odredba takozvane fašistične republikanske vlade o povišanju mezd ali plač in doklad, nagrad in podpor, ni več v veljavi.

Člen. XIII. Določbe prejšnjih členov se nanašajo tudi na pokrajinske in občinske tajnike (področje) in na druge uslužbence pokrajin (področij) in občin.

Pokrajine (področja), občine, javne ustanove za pomoč, poldržavne ustanove in v splošnem vse javne ustanove, vstevši avtonomne, ki so pod nadzorstvom ali upravo države, ali sprejemajo od države podpore in stalne prispevke in kjer so tudi krajevne agencije posredno odvisne od teh ustanov, katerh osobje ni podrejeno zakonitemu ustroju delavskih kolektivnih pogodb, so pooblaščene, da priznajo svojemu osebju po odločbi tozadevnih oblasti vse pravice, ki so navedene v prejšnjih členih, imajo pa možnost, da jih plačajo manj, kot je predvideno v gori omenjenih členih.

Predvidena doklada ne sme po omenjenem paragrafu nikoli presegati več kot 3000 lir z odbitki mesečne doklade, ki je bila v veljavi pred izdanjem tega ukaza.

Člen XIV. Vse vsote, ki so jih izplačali na podlagi ukazov in odredb, ki se nanašajo na člena XI. in XII., v katerem koli času po vstopu v veljavo tega ukaza, se morajo kriti z dohodki, ki jih bodo izplačali po tem ukazu. Ravno tako bodo morali odbiti tudi tiste vsote, ki jih predvideva ta zakon in, ki jih je sprejelo osobje kot predujem. Čista vsota, ki jo bo sprejelo osebje po vstopu v veljavo te odredbe, mora biti izplačana v enem samem obroku. Katera koli vsota, ki jo bo sprejelo osebje uprave bo uveljavljenju prej omenjenih členov, mora biti krita kot sledi: a) s plačo, mezdo ali bruto mesečno doklado, ki mora biti plačana po uveljavljenju te odredbe, ki presega dvojno plačo, mezdo ali bruto doklado v veljavi prejšnjega meseca po uvstopu v veljavi te odredbe, se mora odbiti, dokler ne bo v celoti urejena; b) v nobenem primeru ne sme biti odbitek manjši od 50 lir razen, če znasa vsota manj in se lahko izplača v enem obroku ter je manjša od te vsote.

Člen XV. Če se ta odredba ali dekret ali stvarna navodila, z ozirom na vsebino te uredbe nanaša na urad ali na ustanovo, ki še ni bila ustanovljena v času, ko je bila ta naredba izdana, se mora izvršiti na temelju navodil, ki jih bo izdala ZVU.

Člen XVI. ZVU bo mogla od časa do časa izdati, z ozirom na namene te odredbe upravna navodila, ki jih bo mogoče smatrati kot del te uredbe.

Člen XVII. Kdor bi nasprotoval določilom te odredbe, bo zakrivil prekršek.

Člen XVIII. Ta odredba bo stopila v veljavo na zasedbenem področju z dne objave, plačila pa, ki so v njej predvidena, so v veljavi od 1. julija 1945.

Potopljene ladje v tržaškem pristanišču

Luška kapitanija sporoča, da so v tržaškem pristanišču potopljene naslednje ladje: Fasana, Mario Russeni, Prometheus, Sabaudia, Giulio Cesare, Duilio, Kriti, Majotis, Luciano Manara, Marie Maersk, Antonio Zotti, Araybank, Marigo Matso, Meteor in nekaj drugih neznanih ladjic.

Opozarjamo lastnike in zainteresirance ladij, da se javijo v dobi 2 mesecev od dneva objave pri luški kapitaniji. Kdor se v tej dobi ne bi javil, da da obvezo za dvig ladje ali pa bi se javil in bi nato pretekli 4 meseci, ne da bi dvignili ladjo ali pa bi z delom začeli pa bi ga kasneje opustili za nadaljnje 4 mesece vštevši od dneva ko je bil obvez zan, da dvigne ladjo, bodo imeli te ladje kot zapuščene in bodo pripadle državni lasti.

Obvestilo

Spodaj navedene osebe, uslužbene pri državnih železnicah, so vložile na Komisijo za čiščenje, prošnje za zopetni sprejem v službo:

Arciuolo Antonio, Ambrosiano Ferdinando, Aposio Pietro, Arichetta Francesco, Babici Matteo, Babici Egidio, Boscarato Mario, Barattoni Arnaldo, Brenau Rodolfo, Brigetti Oreste, Bartoluzzi Guglielmo, Bari Massimiliano, Cesario Giuseppe, Cacciari P., Cerato Andrea, Cerato Aldo, Coslovich Luigi, Cotolani Ugo, Canidi Francesco, Carlo Raimondo, Carlo Gaetano, Corradi Paolo, Cardo Camillo, Cortese Vincenzo, Criscitiello Pasquale, Ceccardi Sergio, Sergo Mario, Salvagno Giuseppe, Staffieri Salvatore, Sorbara Pasquale, Rufini Pietro, Trofarello Michele, Tomasin Francesco, Visconti Gastone, Vermigli Armando.

Kdor koli bi imel zoper navedene osebe kakšen ugovor, mora vložiti svoje pripombe najkasneje v sedmih dneh po objavi tega besedila na Urad Komisije, ulica Nizza st. 16.

Gledališče Fenice. Danes ob 20. uri bo nastopila v gledališču Fenice skupina Angeli z baletnimi in opernimi tockami, ki jih bodo izvajali člani opernega baleta iz Rima in najboljši pevci italijanskih oper. Režija Max Neufeld. Predprodaja vstopnic v gledališču Fenice od 10. do 12. in od 15. do 17. ure.

PREHRANA

Amilotrofin

Sepral sporoča, da bodo od sobote dalje razdeljevali otrokom od 0 do 4 let po 300 gr amilotrofina za ceno 39 lir. Razdeljevanje bo končalo 30. t. m.

Sporočilo bolnikom

Sepral sporoča, da lahko dobe bolniki, ki imajo nakazila za olje ali maslo, tega od danes dalje v določenih trgovinah.

Prepečenec Delser

Sepral sporoča, da bodo od sobote dalje prodajali v pekarnah in delavskih zadrugah proti posebnemu odrezku, izdanemu od urada, po 75 gr prepečenca za 100 gr kruha. Cena prepečencu je 26.50 za kg. Razdeljevanje bo koncalo 30. t. m.

Kondenzirano mleko za starejše

Sepral sporoča, da bodo do sobote dalje razdeljevali po pol litra kondenziranega mleka, osebam starim nad 65 let in ki so v posesti živilske nakaznice Trsta. Razdeljevanje bo v mlekarnah, kjer so se upravičenci predbeležili. Cena mleku je dolocena 40 lir za liter.

Zveza primorskih partizanov sporoča, da bo v nedeljo 23. t. m. ob 9.30. pogreb garibaldinca Maria Zangranda, poveljnika odreda garibaldinske divizije «Natisone». Pogreb bo iz mrtvaške kapele bolnišnice v ulici Pietà. Vsi partizani so vabljeni, da pridejo na pogreb, po možnosti v uniformah.

Gledališče Verdi. Jutri zvečer bo koncert pod vodstvom dirigenta Luigi Toffola in s sodelovanjem tenorista Rodolfa Moraro.

Glavni urednik:
PRIMOŽ B. BRDNIK
Izdaja A. I. S.

MALI OGLASI

Krčmarji in gostilničarji!
NOVI TERAN naprodaj!
Telefonirajte št. 29433

ZOPETNA OTVORITEV
MAGAZZINI AL CORSO
na Borznem trgu (Galerija Protti)
Izredna prodaja dežnih plaščev

KMETIJSTVO

Pripravite sejalne stroje

Da bo setev dobra, ne zadostuje samo, da pravočasno preskrbimo za seme, preizkusimo njega kaljivost, ga očistimo grašice in razkužimo s prahom «Caffaro». Moramo se tudi prepričati, ali je v redu sejalni stroj.

Mnogokrat se zgodi, da potegne kmetovalec stroj na dan šele takrat, ko je seme v vrečah že na polju. Šele takrat začne mazati zobovje, pritrjevati vijake, ravnati razne dele ter preizkušati odprtino za izpadanje semena. Vse to mu vzame seveda mnogo časa.

Za uravnanje sejalnega stroja na količino semena, ki ga želimo posejati na hektar zemlje, moramo storiti sledeče:

Najprej izmerimo obseg kolesa ter spodnjo širino sejalnega stroja od sredine do sredine platišč. Ti dve stevili nato med seboj pomnožimo. Tako dobimo površino, ki jo bomo posejali z enim obratom kolesa.

Predstavljajmo si n. pr., da moramo posejati 100 m² zemlje, to je stoti del enega hektarja. Če delimo torej 100 s številom, ki smo ga prej dobili z množenjem, dobimo število obratov, ki so potrebni za posejanje 100 m².

Kako ugotovimo količino potrebnega semena? Pogonsko kolo dvignemo in podpremo stroj tako, da ostane dvignjen. Spodaj razprostremo rjuho ali podložimo posodo ter poženemo stroj, da naredi kolo določeno število obratov. Nato stehtamo seme, ki je izpadlo. Ako želimo posejati hektar zemlje s 130 kg, tedaj mora tehtati izpadlo seme 1.3 kg. V primeru, da ga je več ali manj, naravnamo kazalec in postopek ponovimo, dokler ne dosežemo prave količine, to se pravi, stotega dela količine semena, ki ga želimo posejati na hektar zemlje.

Postavimo primer: recimo, da je sejalni stroj spodaj širok 1.75 m in ima kolo 3 m obsega. Pomnožimo 1.75 s 3. Dobimo 5.5 m², to se pravi površino, ki jo posejemo z vsakim obratom kolesa. Delimo zdaj 100 s 5.25. Dobimo 17.3, kar pomeni število obratov, ki jih mora narediti kolo za posejanje površine 100 m². Sejalni stroj bo dobro naravnan, kadar bo v 17 in 1/3 obratih izpadlo 1.3 kg semena, če želimo posejati 130 kg semena na hektar, 1,4 kg, ako hočemo posejati 140 kg na hektar itd.

Za procvit čebelarstva

Tudi pri nas je, kot drugod, čebelarstvo zaradi vojnih dogodkov utrpelo veliko škodo. Zdaj pa je zaradi nalezljivih bolezni, ki so se pojavile pri čebelah, obcutno prizadet pridelek medu in voska.

Da rešimo, kar je ostalo in podpremo prirastek je potrebno, da pristojne ustanove skupno s čebelarji obnove delovanje okrožne čebelarske zadruge.

Raznih nalezljivih bolezni namreč čebelarji sami ne morejo uničiti. Uspešni so lahko samo v primeru, če sodelujejo.

Prva naloga obnovljene zadruge je, da da pobudo za tehnično in zdravniško delovanje. Tako bomo obvarovali čebelorejo, ki tako izdatno prispeva h gospodarstvu.

Čebelarji se za tehnične nasvete lahko obračajo v Gorici na okrožno nadzorništvo za kmetijstvo

Nepredvideni konec

Japonski zunanji minister Mamoru Sigemitsu podpisuje listino o predaji v imenu japonske vlade. Zgodovinskemu dogodku so prisotni zavezniški častniki in diplomatski uradniki.

ZDRAVSTVO

Novo zdravilo proti jetiki

Asistent za bakteriologijo na Kalifornijski univerzi dr. Anthony Salle je objavil odkritje novega zdravila proti tuberkulozi. Novo odkrito sredstvo se imenuje «subtilin».

Po izjavi odkritelja je preučevanje novega zdravila šele v začetnem stadiju. Poizkusi še niso prešli stopnje laboratorijskih raziskovanj. V kratkem bodo priceli s poskusi na živalih: Novo sredstvo pa je že uničilo bacile tuberkuloze v epruveti.

Subtilin deluje podobno kot penicilin. Pridobivajo ga iz bacilov, ki so v zraku, na zemlji, posebno pa v senu. Bacil se strokovno imenuje «bacillus subtillis».

Bubonska kuga na Kitajskem in v Sredozemlju

Zdravstveno poročilo ustanove UNRRA poroca, da so v zadnjih mesecih v nekaterih sredozemskih pristaniščih odkrili primere bubonske kuge.

Bolezen se je pojavila v sredozemskem prostoru že lani. V predelu sueskega prekopa so takrat zaznamovali najnevarnejšo epidemijo v zgodovini. Suez in Port Said sta močno okužena tudi letos. Posamezne primere pa so odkrili tudi v Haifi, Jafi, Tel Avivu, Ališiru, Ajacciu, Tarantu in v Casablanki. V Dakarju, kamor so kugo zanesli lani, so epidemijo v zadnjih mesecih skoraj popolnoma ustavili. Poročilo ustanove UNRRA pravi, da bo mogoče s pomocjo vlad in mednarodnih ustanov v nekaj letih po vojni kuge rešiti vsa obmorska mesta.

Epidemija bubonske kuge pa je precej obsežna tudi na Kitajskem. Epidemija se tam širi iz pristanišč proti notranjosti.

Švedski Rdeči križ pomaga Češkoslovaški

V Prago je prispelo osem švedskih tovornih avtomobilov s hrano in sanitetnim materialom, ki ga je poslal švedski Rdeči križ. Material je namenjen predvsem otroškim zavetiščem.

Pošiljko spremlja trideset švedskih delavcev. Avtomobili in delavci bodo ostali na Češkoslovaškem ter vzdrževali redno zvezo med Prago in severno Nemčijo. Prevažali bodo kondenzirano mleko, tekstilno blago in druge stvari.

Amerika vrača italijanske vojne ujetnike

Rim, 21. septembra

Javljajo, da je Nemčija še okrog 350.000 italijanskih ujetnikov, v Zedinjenih ameriških državah pa okrog 50.000. Ker so določili mesečno 500 ujetnikov za vrnitev je vojno ministrstvo Združenih držav odločilo, da bo povečalo mesečno kvoto, tako da se bodo do julija prihodnjega leta vrnili v domovino vsi ujetniki.

KARLO ROSNER

RDEČE USTNICE

ČRTICA

Zazvonil je telefon.

— «Si ti, Ivan?»

Ivan je povedal svoje ime in takoj je spoznal glas svoje stare prijateljice, Zdenke Pokorny, operetne pevke iz Prage. Prišla je za nekaj dni na gostovanje in rada bi se z njim sestala. Obljubil ji je, da jo bo čez deset minut spet poklical.

Ivan je bil že nekaj mesecev poročen. Z ženo sta se prav dobro razumela in bila sta srečna in zadovoljna, kakor toliko novo poročenih v prvih mesecih njihovega zakona. Povedal je ženi zakaj gre in odločila sta se naj, Zdenki spet telefonira. Dogovorita naj se za sestanek v kavarni. Šla bosta seveda oba. Saj si je Ivanova žena vedno tako želela spoznati kakšno igralko.

Vse je bilo dogovorjeno in Ivan ter Majda sta se odpravila proti kavarni. Oba lepo oblečena, sta nosila skoraj iste stvari kot je to običaj pri bratih in sestrah, dokler so še mladi. Ona je imela modro krilo, modro jopico in belo bluzo; on modro progasto obleko in belo srajco ter svileno sivo kravato.

∴

V kavarni jih je že čakala družba. Zdenka Pokorny in okoli nje polno ljudi. Razposajeno se je smejala in pripovedovala. Ko zagleda Ivana, veselo vzklikne:

— «Ivan! Ivan! Pridi sem!»

Ivanova žena se je malo začudila, on pa jo je prijel za roko in pristopila sta k mizi, kjer je sedela Zdenka Pokorny in njena družba.

Predstavil je ženo, nakar so si medsebojno podali roke in Ivan ter njegova žena sta prisedla.

— «Nič se nisi spremenil odkar sem te zadnjič videla!» je dejala Zdenka.

Zdenka je bila tip igralke. Pretirano poslikana in napudrana, obrvi so bile podobne dvem vodoravnim črtam, oči so se ji svetile, pod njimi pa je imela spretno namazano plavo barvo. Lase je imela nenaravno kostanjasto rjave barve, umetnina nekega praškega frizerja. Namesto bluze je imela rožnat pulover, v žepu svetlo plav robec in okoli vratu šal iste barve. Krilo je bilo tako ozko, da je vsak trenutek pretila nevarnost, da bo počilo. Nogavice seveda svilene in čevlje tesne, z visoko peto.

Ivanova žena jo je pozorno ogledovala, da je Ivanu postajalo neprijetno.

— «Kako ti ugaja Praga?» jo vpraša.

— «Oh!» patetično zamahne z roko, si popravi lase in vzdihne, «skoraj vsako noč sem v gledališču. Skoraj vsak večer igrajo operete, ki so dandanes tako popularne».

— «V katerih pa nastopaš»»

— «Oh!» spet vzdihuje in si to pot popravlja pulover in šal. «Veseli vdovi, Ptičarju, Svetem Antonu, in še v toliko drugih».

— «In ti, Ivan, nimaš slabega okusa!» ga pretkano pogleda, nato pa še ženo, ki nehote zardi.

Polagoma se je tudi ostala družba vmešala v pogovor in Ivanu je prišlo to prav. Ivanovi ženi pa je postajalo žal, da je želela v kavarno. Niso ji ugajale žene tiste vrste kot je bila Zdenka Pokorny.

O vseh mogočih stvareh so klepetali. Dame so jedle sladkarije, možje so pili črno kavo, nato pa so začeli piti kavarniško vino. Ivanova žena se je dolgočasila, Zdenka pa je neumorno razlagala, se razposajeno smejala, skoraj da vriskala.

Kmalu so se začeli poslavljati. Tudi Ivanova žena je hotela oditi.

— «Počakaj še nekaj časa!» jo je prosil Ivan.

— «Ko pa sem tako zaspana!»

— «Nikar prepira!» je dejal Ivanov prijatelj.

— «Zdaj grem domov in lahko svojo gospo soprogo pospremim do stanovanja».

— «Pa bo volk sit in koza cela!» je duhovito pripomnila Zdenka.

Skoraj nato sta Ivanova žena in prijatelj odšla. Zdenka, dva gospoda in Ivan so še nekaj časa ostali v kavarni.

∴

Pozno v noči je družbica iz kavarne korakala proti hotelu, kamor jih je Zdenka povabila na vino.

Prižgala je luč v moderno opremljeni sobi, na mizi so stale pripravljene tri steklenice vina in kozarci.

Natočila je vsem. Pili so na njeno zdravje. Zdenka se je razposajeno smejala in dejala, da jo vse to spominja na prvo dejanje v Veseli vdovi.

Pili so in kmalu so začeli tudi peti. Seveda je bila Zdenka primadona. Vsi so ji navdušeno ploskali. Natakar je moral prinesti spet vina.

— «Le dajmo ga, dokler živimo!» in spet je natočila vsem kozarce. Gospodje so kupico na dušek izpraznili, kar se je eden spomnil in pogledal na uro.

— «Pa pojdi prijatelj moj» je dejala.

In prijatelj je šel. Za njim so odšli še drugi in Zdenka ter Ivan sta ostala sama v sobi.

∴

— «Dajva, izkoristiva še zadnje kaplje rujnega vinca!»

Kozarca sta trčila in na dušek sta izpila vino.

Ivanu je postalo vroče. Slekel je suknjič. Ona se je vsedla v naslonjač, si prižala cigareto in puhala proti stropu dim.

— «Se še spomnil kedaj na najine mladostne dneve? Toliko let je že od tega!»

— «Seveda se jih spomnim!» ji mirno odgovori.

Pristopil je k naslanjaču in se vsedel na rob.

— «Poročil si se in nekako resen si postal!» je dejala.

— «Zakon prinaša skrbi, skrbi in veselje!» je odgovoril.

— «Skrbi in veselje — !» je vzdihnila. «Jaz pa sem še vedno sama!»

— «Sama in slavna!» je dodal.

— «Vsaj zdaj nisem sama, Ivan!»

Pogledala ga je, si odvila šal in se mu približala.

— «Pusti to, Zdenka, nima pomena!»

— «Zakaj ne?» ga vpraša.

— «Poročen sem, dobro veš».

Obrnil se je, Zdenka pa se mu je od zadaj približala in ga začela poljubovati.

Nežno se jo je otresel, vstal, si oblekel suknjo, pa še plašč in vzel klobuk.

— «Oprosti mi, Zdenka, toda bolje je tako!»

S temi besedami je zapustil hotelsko sobo igralke Zdenke Pokorny.

∴

Nedelja. Ivan je ob nedeljah vedno dolgo spal.

Njegova žena je zaloputnila vrata in ga s tem zbudila.

— «Kaj je?» je zaspano